

Má se cestovatel nechat očkovat i proti běžným nemocem?

Lidé se často domnívají, že by se při cestách do exotických oblastí měli chránit, a tedy i očkovat proti exotickým nemocem, jako je žlutá zimnice, cholera a japonská encefalitida. Často zapominají na skutečnost, že v rozvojovém světě je očkováno proti běžným dětským chorobám, jako je záškrta, tetanus a dávi-vý kašel, 50–75 % obyvatel. Toto běžné očkování není každoročně dostupné pro 35 milionů dětí v rozvojovém světě. Dva až tři miliony z nich na »běžná« dětská onemocnění umírají. Proto by se měl každý cestovatel před cestou do takových oblastí poradit v centru očkování a zjistit si aktuální epidemiologic-kou situaci s ohledem na výskyt běžných dětských chorob. Mezi běžná očková-ní patří přeočkování proti tetanu a proti záškrtu, které lze podat i v jedné injek-ci. Vakcína se podává za deset až patnáct let od posledního očkování a chrání na dobu minimálně deseti let. Záškrta se v posledních letech často objevoval v bývalých zemích Sovětského svazu, protože bylo přerušeno očkování proti dětským chorobám. Z dalších očkování se doporučuje přeočkování proti dět-ské obrně u lidí, kteří vycestují do zemí a oblastí, kde se v malém množství toto onemocnění ještě vyskytuje. Očkovat by se mělo jednou dávkou neživé vakcí-ny v injekci, nejpozději za deset let od posledního očkování. Například každý člověk starší 24 let, který cestuje na venkově v Indii a Pákistánu v oblastech, kde se dětská obrna vyskytuje, by se měl nechat očkovat. Očkování proti spal-ničkám, zarděnkám a příušnicím není nutné u zdravého člověka provádět zno-vu, protože očkování jednou dávkou doplněné o další dávku chrání na celý život. Ochrana je založena na paměťových buňkách imunitního systému. Přeočkování proti tuberkulóze v dospělosti před cestou do zahraničí se neprovádí, protože se neprokázal významný efekt očkování BCG vakcínou. Očkování proti žloutence typu B, které je dokončeno třemi dávkami základního schématu, ne-potřebuje před cestou do zahraničí žádné přeočkování a také chrání na celý život. Očkování proti *H. influenzae* má smysl u dětí do pěti let, pokud již ne-jsou očkovány. Po pátém roce věku se invazivní formy onemocnění (zánět mozkových plen, zánět příklopky hrtanové, zánět středního ucha) téměř nevy-skytují.

Která očkování se podávají nejčastěji?

Individuální očkovací plán, který se obvykle stanovuje před odjezdem, se snaží vyhodnotit skutečná rizika získání infekčních nemocí a snaží se stanovit priority v očkování. Proto mohou být tyto plány u cestovatelů do stejných oblastí rozdílné. Přehled faktorů, které je třeba vzít v úvahu, uvádí tabulka 18. U každého klienta se kontroluje nejprve platnost očkování proti tetanu (viz tab. 17 na straně 74). Pokud je to nutné, doplní se i očkování proti záškrtu nebo dětské obrně. Pak přichází na řadu povinná očkování, nejčastěji proti žluté zimnici. V současnosti patří k jedněm z nejčastějších očkování, protože se hodně cestuje do Keni, Tanzanie nebo amazonských oblastí. Z doporučovaných očkování je nejčastější očkování proti žloutence typu A a B kombinovanou očkovací látkou, která se jak u dětí, tak u dospělých dává ve třech dávkách – první v den nula, druhá za měsíc a třetí za šest měsíců od první dávky. Takto provedené očkování ochrání na celý život proti žloutence typu B a minimálně na dvacet let – možná však na celý život – proti žloutence typu A. Vedle očkování proti žloutenkám se často podává i očkování proti břišnímu tyfu, a to i přesto, že onemocnění je způsobováno bakterií a je léčitelné antibiotiky. Protože se přenáší kontaminovanými potravinami a vodou, lze vznik této nemoci očekávat všude tam, kde se u cestovatelů objevují průjmy. Jedna dávka vakcíny chrání přibližně na tři roky. Při cestách do subsaharské oblasti Afriky, do Indie, Nepálu je vhodná vakcína proti meningokokové meningitidě typu A. V České republice je dostupná očkovací látka proti typu A + C, která chrání přibližně na tři roky. Pokud se bude cestovatel pohybovat ve venkovských oblastech, kde se vyskytuje vzteklna, a plánuje pobyt delší než měsíc či plánuje práci se zvířaty, měl by být proti této nemoci očkovan. Vzteklna je stoprocentně smrtelné onemocnění. Proto je výhodou začít očkování ještě před cestou. Podávají se tři dávky v den 0, 7 a 28, které chrání na jeden rok. Pak se musí podat jedna dávka vakcíny, která prodlužuje ochranu na dalších pět let. Jestliže je takto očkovaný člověk v zahraničí pokousán zvířetem, dává se co nejdříve jedna až dvě dávky očkovací látky v závislosti na velikosti poranění. Jestliže nebyl člověk proti vzteklině očkovan, musí se začít s očkování několika dávkami – v den 0, 3, 7, 30 a 90. Většinou se musí podávat i imunoglobulin s ochrannými protilátkami. Dále se před cestou do zahraničí očkuje proti choleře a průjmovým onemocně-